

Rapportage aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming

Groenestraat te Elst

Projectcode: P04662

Versie: V2

Colofon	
Titel:	Rapportage aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming Groenestraat te Elst
Projectcode	P04662
Versie:	2.0
Datum	26-10-2023
Opdrachtgever:	Pro Ruimte Modelleur 4 5171 SL Kaatsheuvel
Uitvoerder	
	GRAS Advies bv
	Bedrijvenpark Twente 412
	7602 KM Almelo
	Huismanstraat 6 6851 GT Huissen
Email:	ecologie@grasadvies.nl
Website:	https://grasadvies.nl/
Contactpersoon:	M.W.J. Witjes
Telefoon:	074 - 202 02 58
Email:	michael.witjes@grasadvies.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.1	Samenvatting	5
2	Gebiedsbeschrijving en beoogde ontwikkeling.....	6
2.1	Gebiedsbeschrijving	6
2.2	Beoogd projectresultaat.....	8
3	Werkwijze.....	9
3.1	Vleermuizen	9
3.2	Kleine marterachtigen	9
3.2.1	Werkwijze.....	9
3.2.2	Onderzoeksmethoden	10
3.3	Steenmarter	11
3.4	Uitvoering locatieonderzoeken	11
4	Resultaten.....	13
4.1	Vleermuizen	13
4.2	Kleine marterachtigen	14
4.3	Steenmarter	14
5	Conclusies en advies.....	17
5. Bronnen		18

Bijlagen

Bijlage 1: Wet natuurbescherming

Bijlage 2: Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het project betreft sloop van een deel van de gebouwen op het bedrijventerrein (locatie 1), waarna nieuwbouwwoningen worden gerealiseerd. Op het aangrenzende landbouwperceel (locatie 2) is ook de realisatie van nieuwbouwwoningen beoogd. De exacte planning van de werkzaamheden is nog niet bekend.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen dient rekening gehouden te worden met beschermde gebieden, houtopstanden en plant- en diersoorten. De Wet natuurbescherming omvat de regelgeving betreffende deze soorten en gebieden. De Wet natuurbescherming is van kracht sinds januari 2017 en vervangt de drie oude wetten: 'Natuurbeschermingswet 1998', 'Boswet' en 'Flora- en Faunawet'. Doelstelling van de Wet natuurbescherming is bescherming van de biodiversiteit, decentralisatie van verantwoordelijkheden en vereenvoudiging van regelgeving.

Uit de resultaten van de verkennende onderzoeken (quickscaans) flora en fauna van de verschillende deelgebieden van het projectgebied (Quickscanrapportage Groenestraat te Elst, 2022) blijkt dat in het projectgebied mogelijk kleine marterachtigen, steenmarter en vleermuizen voorkomen. Op basis hiervan is besloten nader onderzoek naar deze soortgroepen uit te voeren.

Doelstelling rapport

Het doel van dit aanvullend onderzoek is om uitsluitsel te geven over de aanwezigheid en aantallen beschermde diersoorten in het projectgebied, de mogelijke functies van het projectgebied voor deze soorten, de mogelijke effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventuele noodzakelijke vervolgstappen. Dit rapport presenteert de uitkomsten van het aanvullend onderzoek).

GRAS Advies

GRAS Advies voert verkennende veldonderzoeken uit volgens de geldende soortprotocollen. Medewerkers zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

1.1 Samenvatting

Vleermuizen

Binnen het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen, essentiële vliegroute(s) en (essentieel) foerageergebied van vleermuizen aanwezig. De beoogde ontwikkeling heeft geen negatief effect op vleermuizen.

Kleine marterachtigen

Binnen het projectgebied zijn geen rust- en/of nestplaatsen, migratieroute of foerageergebied voor kleine marterachtigen aangetroffen. De beoogde ontwikkeling heeft geen negatief effect op kleine marterachtigen.

Steenmarter

De steenmarter is tijdens de onderzoeksperiode waargenomen door de aanwezige wildcamera's. Het projectgebied is geschikt als foerageergebied en heeft geschikte schuilplaatsen en nestlocaties in de vorm van dichte (braam)struwelen een loods, stapels puin en hout. De voorgenomen ontwikkeling resulteert in verlies van circa 3700 m² groenstructuren aan leef-, foerageergebied met mogelijke rust- of verblijfplaatsen. Daarnaast zal een rust- of verblijfplaats verloren gaan die in de loods aanwezig is. Ook zijn mogelijk rust- of verblijfplaatsen aanwezig tussen de stapels puin en hout, die verloren gaan. Er is sprake van een negatief effect op de aanwezige steenmarter.

Wet natuurbescherming

Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de uitvoering van de werkzaamheden benodigd voor de steenmarter.

Zorgplicht

De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken en c) ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

Advies

Geadviseerd wordt de resultaten en conclusies voor te leggen aan het bevoegd gezag, de provincie Gel-

2 Gebiedsbeschrijving en beoogde ontwikkeling

2.1 Gebiedsbeschrijving

Gegevens

Adres: Groenestraat
Plaats: Elst
Gemeente: Overbetuwe
Provincie: Gelderland

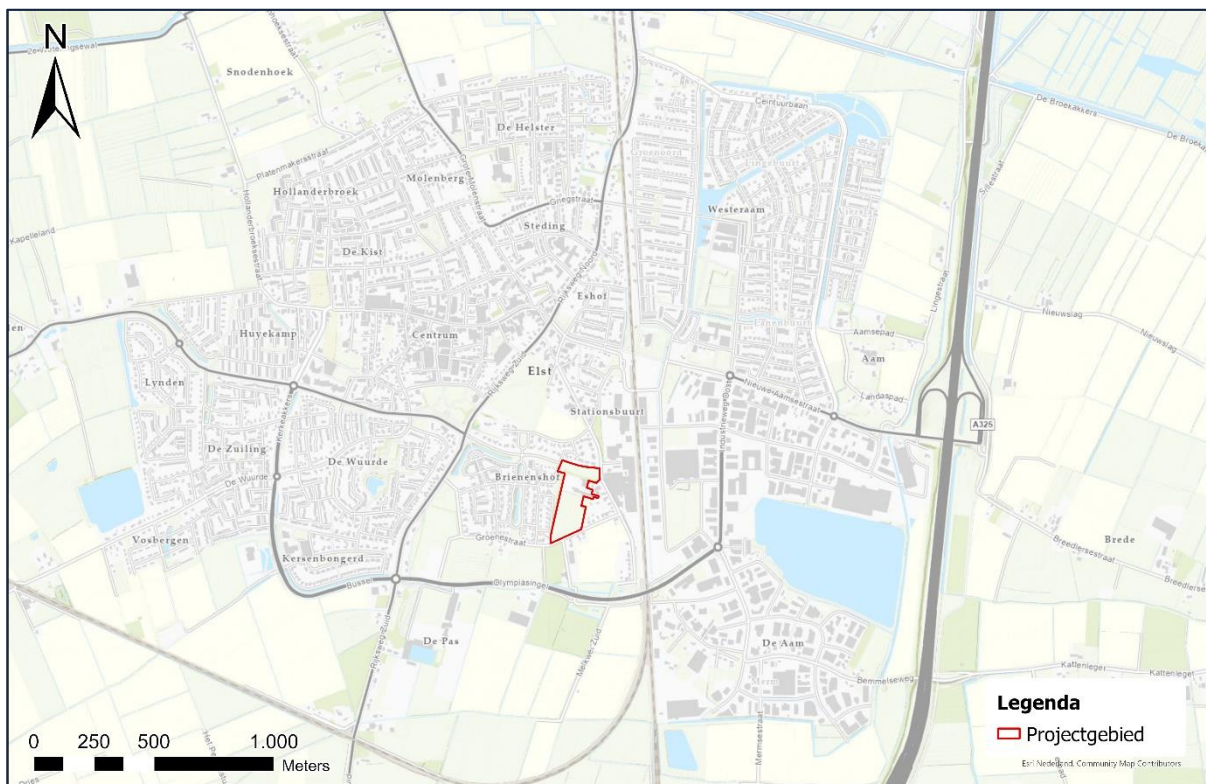
Locatie en omgeving

Het projectgebied bevindt zich in het centrum van Elst. Het is omgeven door woonwijk Brienenshof ten westen en fabrieksterrein de Heinz ten oosten van het projectgebied. In het zuiden grenst het gebied aan agrarische percelen waar deels woningbouw gepland staat (Afbeelding 2.1).

Terrein en kenmerken

De oppervlakte van het gebied bedraagt ca. 40.000 m². Afbeelding 2.2 toont een luchtfoto van het projectgebied, inclusief begrenzing. Het terrein wordt bepaald door een paardenweide in het zuiden van het gebied, een braamstruweel met aansluitend een bedrijventerrein en een kleine bosschage met grasveld en honden uitlaatsveld in het noorden van het gebied.

Afbeelding 2.3 geeft een impressie van het projectgebied.

Afbeelding 2.1. Ligging van het projectgebied (rood kader).

Afbeelding 2.3. Impressie van het projectgebied. Linksboven: paardenweide, rechtsboven: deel van braamstruweel. Rechtsonder: deel bedrijventerrein met schuur, rechtsonder: deel bedrijventerrein met aanwezig materiaal. Midden onder: pand met opening naar mogelijke verblijfplaats vleermuizen.

2.2 Beoogd projectresultaat

De eigenaar is voornemens om een deel van de gebouwen op het voormalig bedrijventerrein te slopen en binnen het gehele projectgebied woningbouw te realiseren. De exacte planning van de uitvoering is nog niet bekend.

3 Werkwijze

3.1 Vleermuizen

Vleermuisonderzoek is gebonden aan vaste periodes en vereist meerdere locatieonderzoeken om het aantal en de soort(en) vleermuizen in het projectgebied vast te stellen en om inzicht te krijgen in welke functie(s) het gebied heeft (foerageergebied, vliegroute, verblijfplaats. Van een eventuele verblijfplaats kan worden vastgesteld welke functie(s) het heeft: zomer-, kraam-, paar- en/of winterverblijf. De beschikbare Kennisdocumenten Vleermuizen, waaronder bijvoorbeeld het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017) bevelen aan om gebruik te maken van het landelijke Vleermuisprotocol (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging, 2021). Het vleermuisprotocol is in 2009 ontwikkeld door het Netwerk Groene Bureaus in overleg met de toenmalige Dienst Landelijk Gebied en Gegevensautoriteit Natuur en vastgesteld door de toenmalige Gegevensautoriteit Natuur. Het protocol wordt jaarlijks in het Vleermuisvakberaad geëvalueerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO). Het vleermuisprotocol voorziet in de volgende locatiebezoeken:

- een voorjaarsonderzoek om een mogelijke functie als zomer- en/of kraamverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 3 bezoeken die moeten plaatsvinden tussen 15 mei en 15 juli, waarvan minimaal 1 's ochtends.
- Een najaarsonderzoek om een mogelijke functie als paar- en/of winterverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 2 bezoeken die moeten plaatsvinden tussen 15 augustus en 1 oktober.
- Een onderzoek naar de aanwezigheid van (massa)winterverblijfplaatsen. Dit onderzoek bestaat uit 2 bezoeken die moeten plaatsvinden tussen 1 augustus en 10 september met tenminste 10 dagen tussen

De locatieonderzoeken naar vleermuizen zijn in opdracht van GRAS Advies uitgevoerd door medewerkers van GRAS Advies. zijn middels opleiding en ervaring met vleermuisonderzoek bevoegd voor de verrichtte werkzaamheden.

Er zijn in totaal 5 locatieonderzoeken uitgevoerd (Tabel 2.1).

De openingen in de gevels van de bebouwing in het plangebied zijn niet groot genoeg om als invliegopening voor grotere soorten zoals laatvlieger te kunnen dienen. Alleen kleine gebouw bewonende vleermuizen zoals gewone en ruige dwergvleermuis kunnen door de open stootvoegen in de gevels van de bebouwing in het projectgebied invliegen. Een tweede avondbezoek in het voorjaar is daarom in dit geval niet noodzakelijk.

De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd met een Pettersson D240x batdetector. Dit apparaat zet de ultrasone geluiden van vleermuizen om in voor mensen hoorbare tonen. Tevens kunnen de geluiden vertraagd (time-expansion) worden opgenomen voor analyse achteraf, omdat sommige soorten moeilijk te determineren zijn in het veld. Het gebruik van een Pettersson D240x batdetector is conform de voorwaarden voor materiaalgebruik vanuit het Vleermuisprotocol. Bij onderzoek naar massawinterverblijf wordt ook gebruik gemaakt van een verrekijker en felle zaklamp.

Aangezien niet alle holle ruimtes in spouwmuren en achter dakbeschot te bekijken zijn, heeft geen visuele inspectie plaatsgevonden in de overwinteringsperiode omdat eventuele overwinterende vleermuizen dan toch niet zichtbaar zijn. Wanneer gedurende het seizoen een verblijfplaats van vleermuizen wordt aangetroffen, wordt er vanuit gegaan dat vleermuizen ook in het betreffende gebouw overwinteren.

3.2 Kleine marterachtigen

3.2.1 Werkwijze

Onderzoek naar kleine marterachtigen is maatwerk en verschilt per projectgebied. De provincie Overijssel kent geen vrijstellingen voor de bunzing, hermelijn en wezel. Dit betekent dat er bij ruimtelijke ontwikkeling onderzoek gedaan moet worden naar de aanwezigheid en van deze soorten en de functie van het gebied voor deze soorten. Er zijn geen landelijke soortenstandaarden die eisen geven aan dit soort onderzoek, wel zijn er de provincie Noord-Holland, Overijssel, Flevoland en Noord-Brabant die documenten hebben uitgebracht die als handreiking fungeren. De 'Brochure Soortenbescherming in Overijssel' kent een stappenplan dat doorlopen moet worden om de geschiktheid van het gebied te bepalen, veldonderzoek uit te voeren en een conclusie uit de opgedane gegevens te kunnen trekken. Eerst wordt met behulp van informatiebronnen en kaartmateriaal

onderzocht wat de geschikte plekken zijn voor kleine marterachtigen. Tijdens het verkennen onderzoek (quickscan) is een globale inschatting gemaakt in hoeverre het gebied geschikt is voor deze soorten en waar de meest kansrijke plekken zich bevinden. Voor deze plekken wordt de inventarisatiemethode uitgedacht.

3.2.2 Onderzoeksmethoden

De 'Brochure Soortenbescherming in Overijssel' geeft aan dat er verschillende geschikte onderzoeksmethoden zijn om de aanwezigheid van een of meer soorten kleine marterachtigen vast te stellen.

Wildcamera

Een wildcamera of struikrover® maakt beelden (foto's of video's) van langslopende diersoorten, zonder zelf heel opvallend te zijn. Zo kan de camera ook schuwe en nacht-actieve diersoorten zoals de kleine marters op beeld krijgen. Er kan eventueel lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. Een voordeel van de camera is dat een diersoort op beeld staat. Een nadeel is dat een camera een relatief klein gebied in kaart brengt. De handreiking geeft aan dat een reguliere cameraval alleen voor de bunzing te gebruiken is. De struikrover® is een universele methode geschikt om alle kleine marterachtigen te detecteren.

Sporenbuis

Een sporenbuis is een buis met een inktmatje en een wit geschilderd afdrukdeel. Wanneer een wezel of hermelijn door de sporenbuis kruipt, loopt deze over het inktmatje en komen er pootafdrukken op het houten plankje. Er kan eventueel lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. Een voordeel is dat de kosten van de buizen laag zijn. Sporenbuizen zijn voor de wezel en hermelijn te gebruiken.

Marterbox

De Marterbox of Mostela is een combinatie van de cameraval en de sporenbuis. Er loopt een sporenbuis door een houten doos. De buis is open aan de binnenkant van de doos. In de doos hangt een camera die foto of videobeelden maakt van de diersoort. Er kan een lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. De Brochure Soortenbescherming van Overijssel geeft aan dat deze voor de wezel, hermelijn en vrouwelijke bunzing te gebruiken zijn.

Nestkast

De nestkast is een alternatieve schuilplaats van de kleine marter. De nestkast is een houten kastje met een sporenbuis naar de opening. Wanneer er een kleine marter de nestkast in gaat, loopt deze door de sporenbuis en laat deze pootafdrukken achter. Er kan een lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. Nestkasten zijn voor de wezel en hermelijn te gebruiken.

Kansrijke gebieden

Kansrijke gebieden zijn gebieden waar kans het grootst is om een kleine marterachtige waar te nemen. Deze gebieden moeten aan een aantal eisen voldoen.

- *Foerageergebied met voldoende schuilmogelijkheden:* Kleine marterachtigen hebben een voorkeur voor kleinschalig landschap waar genoeg schuilmogelijkheden te vinden zijn, zoals bosranden, struwelen, extensief beweidde percelen en natuurgraslanden.
- *Verbindingsroutes:* Verbindingen tussen gebieden is van essentieel belang voor kleine marterachtigen en egel om toegang te hebben tot zowel foerageergebieden als rust- en nestplaatsen. Verbindingsroutes dienen voldoende beschutting te bieden tegen predatie door o.a. roofvogels. Verbindingsroutes bestaan uit onder meer bosranden, takkenrillen, hagen, houtwallen, struweelvegetaties, hogere graslandvegetaties en begroeide greppels.
- *Rust en nestplaatsen:* Alle kleine marterachtigen maken gebruik van meerdere rust- en verblijfplaatsen verspreid over het territorium. Rust- en nestplaatsen zijn vaak holen van andere (prooi)dieren zoals konijnen, maar ook houtstapels, holle bomen, mollennesten, takkenrillen, hooi- en stobalen en bebouwing zoals schuurtjes, stallen, kelders en hooizolders.

Hoeveelheid inventarisatiemiddelen

Hoeveel inventarisatiemiddelen er gebruikt moeten worden hangt af van de potentiële aanwezige verblijfplaatsen, verbindingzones en foerageergebieden en het toekomstig gebruik van het projectgebied. Het projectgebied is deels geschikt als leefgebied voor kleine marterachtigen. Er is 1 cameraval met lokstof en 6 sporenbuizen uitgezet. Tijdens het eerste locatiebezoek zijn de definitieve locaties van de waarnemingsapparatuur bepaald aan de hand van de meest kansrijke locaties.

Afbeelding 3.1 Projectgebied met locaties materiaal.

3.3 Steenmarter

Onderzoek naar de steenmarter is niet gebonden aan vaste periodes. Er is minimaal één locatieonderzoek nodig om de aanwezigheid, nestplaatsen en functioneel leefgebied van de steenmarter vast te stellen.

Om de aan/afwezigheid van de steenmarter te bevestigen wordt onderzoek gedaan met wildcamera's. Een wildcamera maakt beelden (foto's of video's) van langslopende diersoorten, zonder zelf heel opvallend te zijn. Zo kan de camera ook schuwe en nacht-actieve diersoorten steenmarter op beeld krijgen. Er kan eventueel lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. Uit een voorstudie (La Haye et al. 2015) is gebleken dat met behulp van cameravallen deze soorten (indien aanwezig) efficiënt kunnen worden aangetoond. De camera dient minimaal 6 weken op locatie te staan. Naast het plaatsen van een cameraval wordt bij het veldbezoek gecontroleerd op sporen van de steenmarter.

3.4 Uitvoering locatieonderzoeken

In totaal zijn 4 locatieonderzoeken op 4 verschillende dagen uitgevoerd. De weersomstandigheden en andere informatie van elk locatieonderzoek is weergegeven in tabel 2.1.

Kleine marterachtigen

In de actieve periode, lopende vanaf maart tot en met augustus, dienen de middelen minimaal zes weken in het gebied te liggen. Wordt het onderzoek buiten deze periode uitgevoerd, dan is de trefkans minder en dienen de middelen minimaal twaalf weken in het gebied te liggen.

De sporenbuizen en cameravallen met lokstof (pindakaas) zijn geplaatst op 3-4-2023 en hebben gefunctioneerd tot 17-5-2023 (Afbeelding 3.1). Daarmee is de waarnemingsapparatuur gedurende 6 weken operationeel geweest. Na het plaatsen van de waarnemingsapparatuur zijn in totaal 2 veldbezoeken geweest om de SD-kaarten en batterijen van de wildcamera's te vervangen, de sporenbuizen te controleren en daarbij het

sporenplankje te vervangen/ verversen (Tabel 2.1). Bij het laatste locatiebezoek is de waarnemingsapparatuur weer verwijderd.

Steenmarter

De wildcamera('s) dien(en) minimaal zes weken in het gebied te staan. Op 3-4-2023 zijn twee camera's geplaatst. Eén camera staat in de loods waar feces van steenmarter gevonden is. De andere camera is ook actief geweest voor het kleine marteronderzoek (Afbeelding 3.1).

Tabel 2.1. Overzicht locatieonderzoeken.

Datum	Soort	Tijdstip	Weersomstandigheden
3-4-2023	marterachtigen	14:02 – 15:45	8 °C, zonnig, droog, 4 Bft
17-4-2023	marterachtigen	16:58 – 17:35	16 °C, licht bewolkt, 3 Bft
1-5-2023	marterachtigen	17:00 – 17:32	15 °C, licht bewolkt, 2 Bft
17-5-2023	marterachtigen	16:50 – 17:25	14 °C, licht bewolkt, 2 Bft
19-5-2023	vleermuizen	21:20 – 23:30	14 °C, onbewolkt, 0 Bft
13-6-2023	vleermuizen	21:45 – 23:55	20 °C, onbewolkt, 3 Bft
14-6-2023	Vleermuizen	03:00 – 05:32	14 °C, onbewolkt, 3 Bft
1-9-2023	vleermuizen	22:10 – 00:10	16 °C, licht bewolkt, 2 Bft
22-9-2023	Vleermuizen	20:34 – 22:45	14 °C, licht bewolkt, 1 Bft

4 Resultaten

4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar en zomer zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen in het projectgebied. De aanwezigheid van een zomerverblijfplaats in het projectgebied is uitgesloten.

Ook tijdens de veldbezoeken in het najaar zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. De aanwezigheid van een paarverblijfplaats is daarmee ook uitgesloten.

Hiermee zijn de aanwezigheid van een kraamverblijfplaats en winterverblijfplaats mede uitgesloten. Aangenomen wordt dat verblijfplaatsen die als zomerverblijfplaats en/of paarverblijfplaats gebruikt worden ook als winterverblijfplaats kunnen worden gebruikt.

Vliegroute

Tijdens de veldbezoeken op 19 mei, 13 juni en 1 september 2023 is een overvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. Het ging om 1 exemplaar per onderzoeksdatum. De dieren zijn waargenomen langs de vegetatie direct ten zuiden van de bebouwing (Afbeelding 4.1). Door de lage aantallen is er geen sprake van een essentiële vliegroute.

Foerageergebied

Tijdens de veldbezoeken in zowel het voor-, als najaar zijn in het project gebied en de directe omgeving geen foeragerende vleermuizen waargenomen. Van een functie als essentieel foerageergebied voor vleermuizen is geen sprake.

Effectenbeoordeling

Gelet op de afwezigheid van verblijfplaatsen, essentiële vliegroute en essentieel foerageergebied binnen het projectgebied en binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden is er geen sprake van een negatief effect op vleermuizen als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor de uitvoering van de werkzaamheden niet vereist.

4.2 Kleine marterachtigen

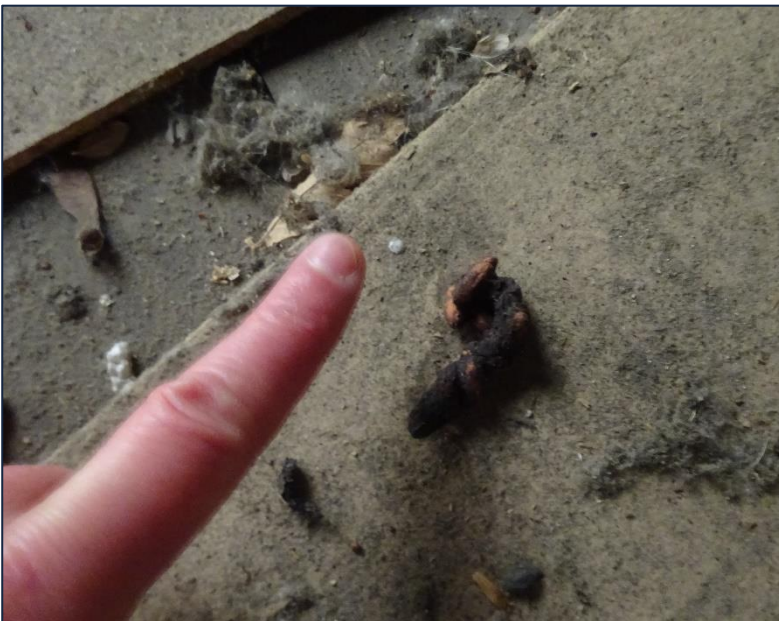
Er zijn geen sporen van marterachtigen (wezel/hermelijn/bunzing) tijdens het onderzoek in een sporenbuis waargenomen. Ook zijn er geen waarnemingen gedaan door de wildcamera van deze soorten. Er zijn in het verleden wel waarnemingen bekend van wezel in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF; waarneming.nl). Tijdens het onderzoek zijn dagelijks waarnemingen van verschillende katten middels de wildcamera gedaan. Dit maakt het projectgebied matig geschikt als leefgebied voor de wezel, aangezien de wezel soms ten prooi valt aan de kat. Het is niet aannemelijk dat het projectgebied onderdeel is van het leefgebied is van kleine marterachtigen.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatief effect op kleine marterachtigen. Een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor kleine marterachtigen is niet nodig.

4.3 Steenmarter

Tijdens het aanvullend onderzoek zijn waarnemingen gedaan van (verse) feces op zolder van één van de loodsen binnen het projectgebied (Afbeelding 4.1). Daarnaast is de steenmarter op verschillende data door de wildcamera's (in de loods en buiten) waargenomen.

Afbeelding 4.1. Aangetroffen feces van steenmarter op zolder van één van de loodsen.

Afbeelding 4.2. Twee foto's van een steenmarter buiten op terrein op respectievelijk 4-4-2023 en 5-5-2023.

Afbeelding 4.3. Afbeelding van filmpje steenmarter op zolder loods op 8-5-2023.

5 Conclusies en advies

Vleermuizen

Er zijn geen verblijfplaatsen, essentiële vliegroute(s) en foerageergebied van vleermuizen aangetroffen binnen de projectlocatie. De voorgenomen ontwikkelingen resulteert niet in een negatief effect op vleermuizen.

Kleine marterachtigen

Er zijn geen sporen aangetroffen van kleine marterachtigen in de sporenbuizen. Ook zijn geen waarnemingen gedaan van kleine marterachtigen door de wildcamera's. De aanwezigheid van rust- en/of nestplaatsen binnen het projectgebied is daardoor niet aannemelijk. Er is geen sprake van een negatief effect op kleine marterachtigen.

Steenmarter

De steenmarter is tijdens de onderzoeksperiode waargenomen door de aanwezige wildcamera's. Het projectgebied is geschikt als foerageergebied en heeft geschikte schuilplaatsen en nestlocaties in de vorm van dichte (braam)struwelen een loods, stapels puin en hout. De voorgenomen ontwikkeling resulteert in verlies van circa 3700 m² groenstructuren aan leef-, foerageergebied met mogelijke rust- of verblijfplaatsen. Daarnaast zal een rust- of verblijfplaats verloren gaan die in de loods aanwezig is. Ook zijn mogelijk rust- of verblijfplaatsen aanwezig tussen de stapels puin en hout, die verloren gaan. Er is sprake van een negatief effect op de aanwezige steenmarter.

Wet natuurbescherming

Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor uitvoering van de werkzaamheden benodigd voor steenmarter.

Advies

Geadviseerd wordt de resultaten en conclusies voor te leggen aan het bevoegd gezag, de provincie Gelderland.

Zorgplicht

De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken en c) ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

5. Bronnen

- GRAS Advies, Rapportage quickscan flora & fauna Groenestraat te Elst, 2022.
- Kennisdocument Gewone Dwergvleermuis, BIJ12, 2017.
- Soortenstandaard Gewone Dwergvleermuis RVO, 2014.
- Brochure soortenbescherming, Provincie Overijssel, 2019.
- Stichting kleine marters (zd). <https://www.stichtingkleinemarters.nl>.
- La Haye, M., V. Dijkstra & H. Hollander (2015). Meetnetontwerp bunzing, boommarter en eikelmuis. Ten behoeve van NEM-Zoogdieren. Rapport 2015.28. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Aanwezigheidsprotocol van het Netwerk Groene Bureaus, 2017.
- Aanwezigheidsprotocol van het Netwerk Groene Bureaus, 2017.
- Vleermuisprotocol, 2017, Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus 2017 .
- Vleermuisprotocol 2021, Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureau 2021.
- ArcGIS (2022). Geografisch informatiesysteem met kaarten van Esri, Natura2000 en NNN.
- Hunnink, S. (2022). Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming. Natuurinclusief, Borculo. 13 p.

6. Woordenlijst

Geldigheid

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten: *“Onderzoeksgegevens hebben een beperkte geldigheidstermijn. Voor vogels en soorten genoemd op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn hanteren we daarom een geldigheids-termijn van maximaal 3 jaar. Voor soorten genoemd op de bijlage bij de wet natuurbescherming is deze periode 5 jaar.”*

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in de aanleiding van het onderzoek. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Zorgplicht

“De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

In de praktijk betekend dit:

1. <i>Voorkomen</i>	dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
2. <i>Beperken</i>	dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
3. <i>Ongedaan maken</i>	van toegebrachte schade

Een voorbeeld van invulling geven aan de zorgplicht:

- Bij het kappen van bomen controleren op mogelijke broedgevallen buiten het broedseizoen om.

Passende gedragscode

Een gedragscode is een ontheffing voor de beschreven maatregelen in bepaalde werken. De gedragscode geeft invulling aan de zorgplicht en het zorgvuldig handelen. Er zijn diverse gedragscodes, afhankelijk van het type werk: besteding beheer en onderhoud of ruimtelijke ingrepen.

Gedragscode worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en hebben een geldigheidsduur van 5 jaar. Vervolgens dienen deze opnieuw gekeurd te worden.

Bijlage 1: Wet natuurbescherming

De oude natuurwetgeving met 'de Natuurbeschermingswet 1998' en 'de Flora- en Faunawet' is per januari 2017 veranderd in de Wet natuurbescherming. Hieronder wordt de inhoud van de Wet natuurbescherming toegelicht.

Natura 2000

De bescherming van de ca. 164 Natura 2000-gebieden in Nederland blijft behouden in de Wet natuurbescherming. In Natura 2000-gebieden zijn de Europese richtlijnen van kracht. De Europese Unie (EU) heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote waarde is. Om deze natuur te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Nederland telt ruim 160 Natura 2000-gebieden, welke onderdeel uitmaken van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie.

Aanwijzingsprocedure

Natura 2000-gebieden worden formeel aangewezen. Per gebied is er een aanwijzingsdocument gemaakt door het ministerie met daarin:

- Instandhoudingsdoelen; welke doelsoorten en habitats gaat het, en wat is de doelstelling ten aanzien van die soorten en/of habitats;
- Begrenzing; welk areaal is beschermd.

Beheerplannen

Voor ieder gebied moet binnen drie jaar een beheerplan worden vastgesteld. In het beheerplan staat welke natuurwaarden er zijn of deze moeten worden beschermd en/of ontwikkeld. Er staat ook in hoe het gerealiseerd moet worden. Verder wordt er in aangegeven welke externe factoren de instandhoudingsdoelen mogelijk negatief kunnen beïnvloeden. Deze beheerplannen worden vastgesteld door het Rijk of door de Provincie.

Vergunning

Voor de uitvoering van werkzaamheden welke mogelijk schade toebrengen aan een door Natuurbeschermingswet beschermd gebied, geldt dat deze acties in principe verboden zijn. Indien een groter maatschappelijk belang aanwezig is, dient er een vergunningsprocedure te worden doorlopen. Hierbij geldt de volgende regel: *'activiteiten mogen in principe alleen worden uitgevoerd wanneer er geen significante schade aan beschermde natuurwaarde ontstaat'*.

Beschermde Natuurmonumenten

Voorheen waren naast Natura 2000-gebieden ook Beschermde Natuurmonumenten beschermd conform de gebiedsbescherming. De bescherming van Beschermde Natuurmonumenten is vervallen. Provincies kunnen wel besluiten om deze gebieden alsnog te beschermen via het provinciale beleid. De provincie voegt de gebieden toe aan het Natuurnetwerk Nederland of wijst ze aan als bijzonder provinciaal natuurgebied of -landschap.

Natuurnetwerk Nederland

Aanvullend op de natuurwetgeving is er natuurbeleid. Natuurbeleid is een zachter kader dan de natuurwetgeving, maar is eveneens van belang voor ruimtelijke plannen. Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden (voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Via de Nota Ruimte is het toetsingskader voor het Natuurnetwerk Nederland geregeld.

In Natuurnetwerk Nederland liggen de volgende natuurgebieden:

- Bestaande natuurgebieden (waaronder de 20 Nationale Parken)
- Gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd
- Landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer
- Ca. 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, het Nederlandse deel van de Noordzee en de Waddenzee
- Alle Natura 2000-gebieden

Houtopstanden

De Wet natuurbescherming spreekt over een houtopstand indien sprake is van een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- a. een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of
- b. bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen

De Wet natuurbescherming heeft geen betrekking op:

- a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- b. houtopstanden op erven of in tuinen;
- c. fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- d. naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- e. kweekgoed;
- f. uit populieren of wilgen bestaande:
 - 1°. wegbeplantingen;
 - 2°. beplantingen langs waterwegen, en
 - 3°. eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- g. het dunnen van een houtopstand;
- h. uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - 1°. ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - 2°. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - 3°. zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten (Artikel 4.2).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming benoemt niet welke concrete activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Er is een stappenplan opgesteld door Ministerie van Economische Zaken (Bijlage 4). Met dit stappenplan kan worden bepaald of een ontheffing nodig is of dat er gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling.

Bevoegdheid

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen ligt bij de provincies. Enkel bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk het bevoegd gezag.

Beschermingsregime

De Wet Natuurbescherming kent de onderstaande beschermingsregimes. Elk van deze beschermingsregime kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor een vrijstelling of ontheffing van de verboden.

- Soorten van de Vogelrichtlijn
- Soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn
- Andere soorten (bescherming vanuit nationaal oogpunt)

Om te mogen afwijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan de volgende criteria zijn voldaan.

- Er mag worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is
- Tegenover de afwijking van het verbod moet een in de wet genoemd belang staan (bijv. volksgezondheid of openbare veiligheid)
- De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van een soort

De verbodsbepalingen voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten zijn gericht op bescherming van de individuen van de soorten. De verbodsbepalingen mogen enkel overtreden worden met een ontheffing (het 'nee, tenzij-principe'). Bij het besluit of een afwijking van het verbod kan worden toegestaan, wordt niet gekeken naar de gevolgen van deze afwijking voor het individuele plant of dier, maar naar de gevolgen voor de instandhouding van de betrokken soort.

Zorgplicht

Iedereen dient voldoende rekening te houden met in het wild levende dieren en planten en de directe leefomgeving. "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende

planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

Vrijstelling regelgeving

In veel gevallen is er geen ontheffing nodig, maar kan er gebruik worden gemaakt van een vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod. Er zijn diverse vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Bekende voorbeelden van vrijstellingen zijn onder meer het toepassen van de gedragscode of wanneer de werkzaamheden plaatsvinden in het kader van een Programmatische Aanpak of een Provinciale verordening.

Verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen betreffende **beschermde soorten Vogelrichtlijn, artikel 3.1**

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

De verbodsbepalingen betreffende **beschermde soorten Habitatrichtlijn, artikel 3.2**

- Lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

De verbodsbepalingen **betreffende andere soorten, artikel 3.3**

- lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - onderdeel a. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Gedragscodes

In de Wet natuurbescherming is de mogelijkheid opgenomen om een vrijstelling te verkrijgen indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode (art 3.31). In de mogelijkheid die de wet biedt, wordt ook aangegeven dat er met betrekking tot de Europees beschermde soorten een gedragscode kan worden goedgekeurd voor ruimtelijke ontwikkelingen (naast beheer en onderhoud, waarvoor in de Flora- en Faunawet reeds een vrijstelling gold als werd gewerkt conform een goedgekeurde gedragscode). Hoewel de mogelijkheid wel wordt geboden, zijn er bij het opstellen van het stappenplan nog géén gedragscodes goedgekeurd voor de nieuwe beschermde soorten of voor de Europees beschermde soorten voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hier dient rekening mee te worden gehouden bij de bepaling of een gedragscode van toepassing is voor de type ingreep en de voorkomende beschermde soorten.

Bijlage 2: Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

